

2022-06-30

Diarienummer S2022/00436

Socialdepartementet
103 33 Stockholm
s.remissvar@regeringskansliet.se
carina.birgitta.nagling@regeringskansliet.se

Remissvar SOU 2021:101 Träffsäkert

Stiftelsen Allmänna Barnhusets generella synpunkter på slutbetänkande av Utredningen om bostadsbidrag och underhållsstöd – minskad skuldsättning och ökad träffsäkerhet (BUMS)

Stiftelsen Allmänna Barnhuset är en statlig stiftelse som har i uppdrag att stimulera forskning samt att utveckla och stödja metod- och kunskapsutveckling med syfte att stärka barn och ungdomar i socialt utsatta livssituationer. Arbetet utgår från FN:s konvention om barnets rättigheter. Stiftelsen Allmänna Barnhuset har i linje med sitt uppdrag valt att avgränsa svaret till att fokusera på barn i utsatta livssituationer och endast kommentera volym 2 i betänkandet Ett nytt bostads- och familjestöd (Bofast). Stiftelsen lämnar därför inga synpunkter på volym 1 i betänkandet Införandet av månadsuppgifter i bostadsbidraget och underhållsstödet

Stiftelsen Allmänna Barnhuset välkomnar utredningen och förslagen rörande förändringar i regelverket för bostadsbidrag. Stiftelsen är positiv till införande av månadsuppgifter i betalningsunderlaget till bostadsbidrag och underhållsstöd då det förväntas minska felaktigt utbetalda bidrag i stor utsträckning. Ur ett barnrättsperspektiv är det bra med en större träffsäkerhet i bidragssystemet eftersom barn kan drabbas negativt om hushållet är skuldsatt.

Utredningen belyser att en del hushåll avstår från att söka bostadsbidrag de har rätt till och skulle ha nytta av, på grund av risken att bli återbetalningsskyldiga. Med ett system som minskar risken för skuldsättning förväntas fler söka bostadsbidrag.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset anser liksom utredningen att det är angeläget att hushåll som är berättigade till att få de behovsprövade bidragen även söker dessa. Genom att fler som är berättigade till bidrag söker dessa, kan betalningsförmågan i barnhushåll som lever under knappa omständigheter stärkas vilket vi ser som angeläget.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset välkomnar en översyn av den ekonomiska familjepolitiken. Vi kan konstatera att utredningen lyfter att andelen med relativt låg ekonomisk standard bland barnfamiljer har ökat mer än för andra hushållstyper och att de behovsbaserade bidragen har mist stora delar av sin förmåga att kompensera för ekonomiskt utsatta barnfamiljer.

Varje barn har rätt att utvecklas enligt artikel 6 i barnkonventionen samt att varje stat enligt artikel 27 erkänner varje barns inneboende rätt till den levnadsstandard som krävs för barnets fysiska, psykiska, andliga, moraliska och sociala utveckling. Konventionsstaterna ska i enlighet med

nationella förhållanden och inom ramen för sina resurser vidta lämpliga åtgärder för att bistå föräldrar och andra som är ansvariga för barnet att genomföra denna rätt och ska vid behov tillhandahålla materiellt bistånd. I artikel 4 i barnkonventionen framgår det att varje stat ska ta ansvar för och nyttja sina resurser till fullo för att uppfylla barns rättigheter.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset anser att det är viktigt att den förmågan återställs i så stor omfattning som möjligt. För att säkerställa barnets rättigheter och nå målet att avskaffa barnfattigdomen behöver en större andel av barnhushållen inkomster nå över gränsen för låg ekonomisk standard. Stiftelsen Allmänna Barnhuset anser dock att förslaget leder till relativt små förändringar till det bättre när det gäller att minska andelen barnfamiljer med låg ekonomisk standard.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset ser att utredningen haft som utgångspunkt att inte lägga kostnadsdrivande eller ambitionshöjande förslag utan enbart att öka hållbarhet och effektivitet inom nuvarande ramar. Vi hade önskat att utredningen lade fram ett mer genomgripande förslag för att komma till rätta med den allt högre andelen av barnfamiljer med låg relativ ekonomisk standard. Utredningen har inte till uppgift att föreslå arbetsmarknadsåtgärder men vi ser att föräldrars möjlighet till arbete är en central del i det fortsatta arbetet att stärka familjernas ekonomiska standard.

Stiftelsen stödjer den förändring av strukturen för de olika stöd som berörs genom att skilja mellan insatser att få föräldrar att mer jämnt ta ekonomiskt ansvar för sina barns försörjning och behovsprövade statliga bidrag till försörjning för hushåll med barn.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker delvis utredningens bedömning om att föräldrar ska ges ett utökat stöd i att komma överens om underhållsbidrag. Vi ser dock att det finns risker med att ge föräldrar ett utökat ansvar att komma överens om underhållsbidraget. Det gäller framför allt vid vårdnadskonflikter, andra konfliktfyllda relationer samt då hot och våld förekommer.

Stiftelsen Allmänna Barnhusets synpunkter på förslag Ett nytt bostads- och familjestöd (Bofast) och statlig underhållsreglering, Volym 2

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har i linje med sitt uppdrag valt att avgränsa svaret till att fokusera på barn i utsatta livssituationer och endast kommentera volym 2 i betänkandet Ett nytt bostads- och familjestöd (Bofast) och statlig underhållsreglering.

13.3.2 Det belopp som regleras ska beräknas som ett underhållsbidrag

Utredningens förslag: Det belopp som ska användas vid statlig underhållsreglering ska beräknas med kvotdelningsmetoden. Beräkningen av inkomster ska göras på inkomsten efter skatt. Kostnader för barnet ska motsvara normala kostnader för ett barn och inkludera individuella kostnader för ett barn i viss ålder och barnets del i hushållsgemensamma kostnader exklusive bostadskostnader efter att hänsyn tagits till det allmänna barnbidraget. Dessa kostnader ska vid införandet av de nya reglerna fastställas till 3 346 kronor för ett barn fram till och med månaden hen fyller 7 år, 3 646 kronor för ett äldre barn fram till och med månaden hen fyller 15 år och 4 446 kronor för äldre barn, det vill säga två gånger dagens underhållsstöd. SOU 2021:101 Ett

reformerat stöd till hushåll med barn. För var och en av föräldrarna ska ett överskott bestämmas som utgör skillnaden mellan den faktiska inkomsten beräknad på månatliga inkomster enligt utredningens förslag om betalningsgrundande inkomst och ett förbehållsbelopp. Förbehållsbeloppet ska inkludera schabloniserade kostnader för föräldrarnas egna levnadskostnader och för andra barn som föräldern bor med. Förbehållsbeloppet för egna levnadskostnader ska vara 10 procent av gällande prisbasbelopp och 3,33 procent av prisbasbeloppet för varje hemmavarande barn (inklusive barn som bor växelvis i hushållet). Till detta belopp ska också läggas eventuella kostnader för barnomsorg och dras av det barnbidrag för barnet som betalas till den föräldern. Förbehållsbeloppet ska också inkludera föräldrarnas faktiska bostadskostnad om den inte är oskäligh. En högsta godtagbar bostadskostnad ska bestämmas med utgångspunkt i antalet barn som bor i hushållet. Antalet barn som beaktas får dock inte överstiga två fler än den enskilda föräldrarnas egna barn som bor i hushållet. Om den frånlevande bor i eller får lön från ett annat land ska i vissa situationer det statliga underhållsregleringsbeloppet i stället bestämmas till det belopp som ett avtal om underhållsbidrag innebär. Försäkringskassan ska bedöma att beloppet är skäligt för att det ska ligga till grund för utbetalning av statlig underhållsreglering.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslaget

13.3.3 Underhållsreglering bestäms för sex månader i taget

Utredningens förslag: Belopp i statlig underhållsreglering ska bestämmas för en period av sex månader. Till grund för beräkningen av föräldrarnas inkomster ska ligga inkomsten under en ramtid på sex månader som föregår den period som underhållsregleringen avser. Inkomster för dessa månader bestäms på samma sätt som i utredningens förslag om användning av månatliga inkomstuppgifter för att bestämma betalningsgrundande inkomst.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslaget

13.3.4 Renodlad underhållsreglering

Utredningens förslag: Ett system med statlig underhållsreglering syftar enbart till att se till att föräldrar reglerar underhållet för gemensamma barn på ett jämlikt sätt. Om föräldrarnas samlade resurser inte räcker till för att tillgodose barnens behov ska bidrag till detta lämnas på annat sätt, inom ramen för de behovsprövade bidragen till barnfamiljer. Om ett barn bara har en förälder ska, om föräldrarnas egna resurser inte räcker för att tillgodose behoven, bidrag också lämnas inom ramen för de behovsprövade bidragen till barnfamiljer. De belopp som beräknas i underhållsregleringen ska aldrig uppgå till mer än 50 procent av en bidragsskyldigs överskott.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslaget

13.3.6 Utökat stöd till föräldrar att nå överenskommelser om underhållsbidrag

Bättre förutsättningar för föräldrar att komma överens om underhållsbidrag

Utredningens bedömning: Statlig underhållsreglering innebär att beräkningen av det belopp som en boförälder får och en frånlevande förälder ska betala motsvarar en sådan fördelning av det ekonomiska föräldraansvaret som FB föreskriver. Att de ekonomiska incitamenten i stor

utsträckning elimineras för att använda Försäkringskassan som mellanhand för regleringen av underhåll är den enskilt viktigaste åtgärden för att öka förutsättningarna för föräldrar att själva komma överens om ett underhåll. En beräkning av beloppet inom det statliga systemet som bygger på FB:s principer har också den betydande fördelen att det statliga systemets normerande effekt även på civilrättsliga överenskommelser inte längre riskerar leda till ojämlig fördelning av det ekonomiska föräldraansvaret.

Utredningens förslag: Försäkringskassan ges utvidgad åtkomst till uppgifter i beskattningsdatabasen avseende inkomstuppgifter för båda föräldrarna i ett ärende om statlig underhållsreglering. Båda föräldrarna ska vara skyldiga att medverka vid fastställandet av inkomstunderlaget i ett ärende om statlig underhållsreglering.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslaget

Utökad stöd till föräldrar att komma överens om underhållsbidrag

Utredningens förslag: Försäkringskassan ska i alla ärenden om statlig underhållsreglering verka för att föräldrarna kommer överens om underhållsbidrag utom i de fall det finns skäl att anta att en sådan överenskommelse inte är lämplig. Försäkringskassan ska inom ramen för detta uppdrag arbeta aktivt med de föräldrar som är parter i ärenden om statlig underhållsreglering.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker delvis utredningens förslag om att föräldrar ska ges ett utökad stöd i att komma överens om underhållsbidrag. Vi ser dock att det finns risker med att ge föräldrar ett utökad ansvar att komma överens om underhållsbidraget. Det gäller framför allt vid vårdnadskonflikter, andra konfliktfyllda relationer samt då hot och våld förekommer.

Det kan vara den typen av situationer som avses med skrivningen i betänkandet om att verka för att föräldrarna kommer överens om underhållsbidrag utom i fall där en sådan överenskommelse inte är lämplig. Vi saknar dock en tydlig beskrivning och analys av när en överenskommelse inte är lämplig samt en beskrivning av hur Försäkringskassan ska gå till väga för att komma fram till om en överenskommelse inte är lämplig. Stiftelsen Allmänna Barnhuset anser att detta behöver förtydligas.

13.4.1 Maximalt bidrag till särlevande boföräldrar

Utredningens förslag: För den boförälder som får mindre än hälften av barnets kostnader från den statliga underhållsregleringen ska det maximala bidrag som lämnas som stöd till särlevande vara mellanskillnaden mellan hälften av ett barns normala kostnader och det belopp som betalas ut i statlig underhållsreglering. För den boförälder som inte har statlig underhållsreglering ska det maximala bidraget i stället utgöra mellanskillnaden mellan hälften av barns normala kostnader och ett fiktivt belopp som beräknas som om statlig underhållsreglering skulle ha betalats ut. Den boförälder som har barn som tillkommit efter assisterad befruktning av en ensamstående eller som varit föremål för ensamadoption har ett maximalt bidrag som uppgår till hälften av barns normala kostnader, liksom den särlevande förälder som inte har statlig underhållsreglering och inte heller skulle kunna få något sådant enligt beräkningen om fiktivt belopp.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslaget

13.5.1 Taket för bostadskostnader anpassas till dagens kostnader för sådana större bostäder som hushåll med barn behöver

Utredningens förslag: Taket för bostadskostnader höjs till den nivå som motsvarar en genomsnittlig kostnad för en bostad anpassad till antalet barn i hushållet. Taket ska dock inte vara högre än denna kostnad för ett hushåll med fem barn även om antalet barn är fler än fem. Ytbegränsningen behålls men nivåerna för vilken bostadskostnad som får beaktas även efter tillämpning av bestämmelsen anpassas till det nya taket för bostadskostnader.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslaget

13.5.2 Golvet för bostadskostnader ska motsvara kostnaden för en bostad anpassad till hushållet utan barn

Utredningens förslag: Golvet för bostadskostnader höjs till en nivå som innebär att de bostadskostnader som ska beaktas i högre grad svarar mot kostnaden för en bostad med barn och därmed bortser från bostadskostnader som bidragshushållet hade haft även utan barn. Golvet ska vara 3 800 kronor per månad. Bostadskostnader mellan detta golv och den faktiska bostadskostnaden, dock högst bostadskostnadstaket, ska ge ett maximalt bidrag på 60 procent. Utredningens bedömning: En ytterligare höjning av golvet skulle ge bättre genomslag för syftet med bidraget till bostadskostnader för hushåll med barn. För närvarande har dock många bidragshushåll så låga bostadskostnader att en sådan höjning skulle få negativa konsekvenser för många hushåll med mycket låg ekonomisk standard. En anpassning av golvet bör oberoende av detta göras i takt med att bostadskostnaderna, och här mer precist normala bostadskostnader för hushåll utan barn, förändras.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslaget

13.5.3 Bidrag till bostadskostnader i olika boendeformer

Utredningens förslag: Bidrag till boendekostnader ska kunna ges till inneboende enligt samma regler som gäller för bostadstillägg. Det ska inte längre finnas särskilda krav på bostaden för umgängesföräldrar för rätt till bidrag, vare sig för bidraget till bostadskostnader eller umgängesbidraget.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslaget

13.6.1 Maximalt bidrag för barn som bor olika mycket i ett hushåll

Utredningens förslag: Det maximala bidraget för ett hushåll med ett hemmavarande barn är 1 500 kronor per månad, med ett växelvis boende barn 1 000 kronor per månad och med ett barn som bor tidvis 500 kronor per månad. Utredningens bedömning: För att klargöra syftet med bidraget till barnkostnader bör nivåerna på bidraget definieras med utgångspunkt i normala kostnader för barn. De belopp som anges bör motsvara en viss andel av dessa kostnader. Det bidrag som ett hushåll kan få, som mest, bör också ta hänsyn till hur stor del av försörjningsansvaret för barnen som de vuxna i hushållet sammantaget har.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslaget

13.6.2 Maximalt bidrag för fler än ett barn

Utredningens förslag: För det andra barnet ska de maximala bidraget ökas med 80 procent av motsvarande bidrag för det första barnet, för det tredje 60 procent, för det fjärde 40 procent och för det femte 20 procent. Fler än fem barn ger inte högre bidrag. I hushåll med barn som bor olika stor del av tiden ska högre procentsatser gälla för barn som bor mer i hushållet.
Utredningens bedömning: För att ha hög träffsäkerhet bör bidraget för flera barn så långt som möjligt spegla de ytterligare kostnader som ett hushåll har för dessa barn. Det kan bland annat motiveras att vissa kostnader för barn inte ökar lika mycket för varje ytterligare barn och att bidraget därför inte behöver vara lika stort för varje tillkommande barn. Ett bidrag som har samma betydelse för den ekonomiska standarden för hushåll med många barn som för hushåll med få barn behöver dock innebära högre bidragsnivåer för hushåll med flera barn än det som utredningen föreslår.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslaget

13.9 Avskaffat flerbarnstillägg för två och tre barn

Utredningens förslag: Flerbarnstillägget avskaffas för det andra och tredje barnet. De medel som frigörs ska tillsammans med de minskade utgifter som en övergång till statlig underhållsreglering medför användas för att finansiera ökade utgifter i Bofast jämfört med dagens bostadsbidrag.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslaget

Ärendet har beretts av Agneta Ingvarsson

Stockholm 2022-06-30

Stiftelsen Allmänna Barnhuset

Stiftelsen Allmänna Barnhuset

Anne-Marie Brodén
Ordförande

Cecilia Sjölander
Generalsekreterare